

Elevens svære møde med litterære tekster i skolen

– en undersøgelse af hvordan læseforståelsesvanskeligheder manifesterer sig hos elever i krydsfeltet mellem kognitionspsykologisk læseforskning og sociokulturel diskursanalyse

Nina Berg Gøttsche

VIA University
College

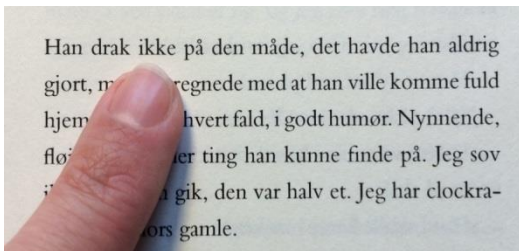

AARHUS UNIVERSITY

At være i læsevanskeligheder i litteraturundervisningen

M: "Ja – det er lidt det der igen, der kommer op, øh, det er en familie, **jeg kan godt li'**, når det er sådan en bestemt eller 4 personer eller 3 personer, eller hvor meget der er, ikke flere forskellige personer, så kan det godt blive lidt forvirrende. Men det er bare små tre personer, eller hvor mange der er, **så er det også lidt nemmere at lave opgaver til**, synes jeg."

M: "Ja, det ville jo tage over en – jeg tror næsten det ville tage en hel lektion (F: Ja), 45 min. for at blive helt færdig og forstå, hvad jeg læser, hvor **de andre** de måske kan læse den på hvad? 20 min. og **så er de i gang med opgaver.**"

Verbal Protocol som forskningsmetode

- Metode udviklet i starten af 1900 tallet inden for kognitions psykologisk forskning og videreudviklet af læseforskere
 - Ericsson & Simon: *Protocol Analysis: Verbal Reports as Data*, 1984
 - Pressley og Afflerbach: *Verbal Protocols of Reading. The nature of Constructive Responsive Reading*, 1995
 - Israel: *Verbal Protocols in Literacy Research. Nature of Global Reading Development*, 2015
- Formål: Bidrage til at validere og udvikle modeller for læseforståelsesprocessen
- Primært kvantitative studier, færre kvalitative studier
- Brugt på tværs af forskningsfelter.

Kvalitativt Verbal Protocol design

- Think-aloud indlejret i et kvalitativt interview med 20 elever fra 12 forskellige klasser
 - Indledende samtale: Hvordan ser du dig selv som læser
 - Think-aloud ud fra en litterær tekst som læses højt
 - Opfølgning på Think-aloud-delen – spørgsmål til teksten som fordrer inferensdannelse
 - Afsluttende samtale: hvordan oplever du litteraturundervisningen. Kan noget gøres anderledes?
- Interview med elevernes dansklærer

Metodens udsigelseskraft

- Den epistemologiske indvending
 - Er det muligt at få adgang til indre processer, der foregår i hjernen
- Den ontologiske indvending
 - At undersøge en naturlig kognitiv proces samtidig med at man intervenserer i selvsamme proces
- Sprog som metodisk problematik
 - Sprog vil altid skulle fortolkes og tilmed af nogen med en anden livsveden
- Rationalet i at se fra forskellige optikker

Undersøgelse af fænomenet læseforståelsesvanskeligheder

- Metoden brugt i en optik, som benytter sig af flere teoretiske indfaldsvinkler:
 - Kognitionens psykologisk teori om læseprocessen
 - Receptionsteori (Iser, Rosenblatt, Langer)
 - Sociokulturel teori (Gee, Harré)
- Udvikling af kodningskategorier til to analysespor

1. Delanalyse

3 læserprofiler:

- Infererende læsere
- Parafraserende læsere
- Associative læsere

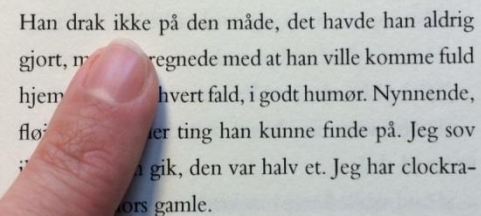
Nodes			
Name	Sources	References	
+	Diskursanalyse (Elev)	0	0
+	Diskursanalyse (Lærer)	0	0
-	procesanalyse	0	0
+	Affektive processer	0	0
-	Anden respons	0	0
	Nul respons	7	26
	Respons på læsesituationen	4	8
	Udblik til en undervisningskont	1	8
+	Basisprocesser	0	0
-	Meningskonstruktion	0	0
	Analysere	6	16
	Associere	15	56
	Danne forbindende inferenser	8	10
	Danne fortolkende inferenser	10	29
	Danne uddybende inferenser	18	155
	Parafrase	15	95
+	Metakognitive processer	0	0

En øjenåbner

”nærmest som om der er en hurtigere vej fra ørerne og hen til hjernen end fra øjnene og hen til hjernen.” (elev 13)

”så har jeg tid til at tænke, så skal jeg ikke sidde og fokuserer på to ting, jeg skal ikke multitasking” (elev 3)

Jeg er altid lidt bagefter, men hvor imod computeren, så kan jeg hele tiden være lidt med dem, ikke, så vi godt kan gennemgå den måske samme dag (Int: ja). Det er da lidt træls, måske ikke at kan være med (lille pause)”. (elev 1)

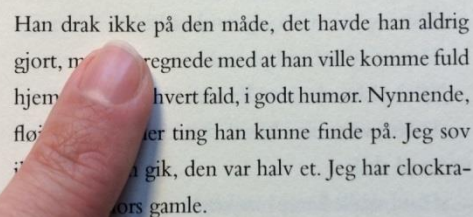
Han drak ikke på den måde, det havde han aldrig gjort, men jeg regnede med at han ville komme fuld hjem til mig hvert fald, i godt humør. Nynnende, flov over ting han kunne finde på. Jeg sov ikke, da han gik, den var halv et. Jeg har clockra-
tors gamle.

2. delanalyse

Nodes			
Name	Sources	References	
[-] Diskursanalyse (Elev)		0	0
[-] Elevidentitet		10	16
+ Diagnostoser		4	9
Hjælp		11	40
Mestringsstrategier		4	5
Prioriteringer		10	25
Relation til de andre		17	50
Relation til lærerne		7	15
Litteraturundervisning		20	63
[-] Læseridentitet		20	143
Forståelsesstrategier		14	34
Mestringsstrategier		19	78
Tid		14	43
+ Diskursanalyse (Lærer)		0	0

Læseforståelsesprocessens diskursive aspekt

”Så skal vi sådan lidt selv finde ud af det...Så er det ikke så nemt for det meste at få hjælp, så skal vi til at gå ud til ham...så skal jeg ud at spørge Lars, men det er ikke altid, jeg lige får mig selv til at gå derud, det er ikke altid, jeg heller sådan laver noget, fordi jeg synes, det er lidt kedeligt, hm, når jeg synes det er kedeligt, så orker jeg bare ikke lave det”

A photograph showing a person's index finger pointing to a line of text in a book. The text is in Danish and appears to be a narrative passage. The finger is positioned over the word 'fløj' in the third line of the visible text.

Han drak ikke på den måde, det havde han aldrig
gjort, men regnede med at han ville komme fuld
hjem hvert fald, i godt humør. Nynnende,
fløj han over ting han kunne finde på. Jeg sov
i den tid, den var halv et. Jeg har clockra-
tors gamle.

Think-aloud som undervisningsmetode

- ”Jeg synes faktisk, det har været en virkelig sjov oplevelse, altså sådan, det der med at sige, hvad det er, man tænker om teksten, det er ikke sådan noget, jeg er vant til. Altså jeg sidder bare normalt og læser, eller læser højt oppe i klassen og så, ja, så skal vi lave opgaver, men det der med, rent faktisk at sige, hvad man tænker om teksten, det synes jeg er virkelig sjovt.”
- ”Jeg ved det ikke, det er sådan nærmest, som om du selv kommer op med teksten, øh, nærmest selv skal tænke over, hvad det er, der sker i den”.

Verbal Protocol (Think-aloud) som forskningsmetode

- Søgeord: Protocol analysis
- **Litteratur:**
- Charters, E. (2003). The use of think-aloud methods in qualitative research. an introduction to think-aloud metode. *Brock Education*, 12(2), 68-82.
- Israel, S. E. (2015). *Verbal protocols in literacy research*. New York: Routledge.
- Pressley, M., & Afflerbach, P. (1995). *Verbal protocols of reading: The nature of constructively responsive reading*. Hillsdale, N.J.: Lawrence Erlbaum Associates.
-
- **Litteratur til studerende:**
- Pressley, M., & Hilden, K. (2011). Verbal protocols of reading. In N. K. Duke, & M. H. Mallette (Eds.), *Literacy research methodologies* (2. edd. ed., pp. 427-440). New York, NY: The Guilford Press.
- Gøttsche, N.B. (2018): Think-aloud som dialogisk metode i litteraturundervisningen, Viden om Literacy, Nationalt Videncenter for Læsning.
- <http://www.videnomlaesning.dk/aktuelt/forskerklummen/2018/think-aloud/>